

Kielioppi, luku 6

Nominaalimuodot

Verbeillä on **nominaalimuotoja**. **Nominaalimuodot** toimivat lauseissa kuten nominit (esimerkiksi adjektiivit ja substantiivit) ja niillä voidaan kertoa asioita lyhyesti. Erityisesti tietoteksteissä käytetään paljon nominaalimuotoja. Nominaalimuotojen tunnistaminen auttaa paljon opiskelussa.

Nominaalimuotoja ovat infinitiivit ja partisiipit:

Infinitiivit:

A-infinitiivi

1. lyhyt muoto eli verbin perusmuoto. A-infinitiivin lyhyt muoto on se muoto, jossa verbi on sanakirjassa.

esim. kaataa, kokoontua, ajatella, ilmaista, hallita

2. pitkä muoto

- lyhyt muoto + kse + omistusliite
esim. kaataakseni, kokoontuakseen, ajatellaksesi, ilmaistaksemme, hallitaksenne
- kertoo, mitä joku teki jonkin vuoksi

Kansalaiset ryhtyivät toimiin kaataakseen kuninkaan.

(Kansalaiset alkoivat toimia, jotta saisivat kuninkaan kaatumaan eli kuninkaan pois vallasta)

E-infinitiivit

- perusmuodon a:n tilalla on e ja lopussa on -ssa / -ssä (ja omistusliite) tai -n
- jos ennen a-kirjainta on e, se muuttuu i:ksi
kaataa → kaataen
- kertoo tekemisen tavasta tai siitä, mitä tehdään samaan aikaan
esim. kaataen, kokoontuen, ajatellen, ilmaisten, halliten
kaataessani, kokoontuessaan, ajatellessasi, ilmaistessamme, hallitessanne

Kuninkaan hallitessa maata kansa oli tyytymätöntä.

(Kun kuningas hallitsi maata, kansa oli tyytymätöntä eli ei ollut tyytyväinen.)

Kansalaiset kirjoittivat sanomalehtiin ilmaisten siten mielipiteensä.

(Kansalaiset kirjoittivat sanomalehtiin ja kertoivat sillä tavalla mielipiteensä.)

MA-infinitiivi

MA-infinitiivillä on viisi muotoa:

1. inessiivi, jonka pääte on -massa / -mässä:

- kertoo, mitä joku teki parhaillaan
Hän oli perustamassa yritystä, kun sai työpaikan.
(Hän perusti parhaillaan yritystä, kun sai työpaikan)

2. illatiivi, jonka pääte on -maan / -mään

- kertoo, että menee tekemään jotakin
He lähtivät kadulle rauhoittamaan kansalaisia.
(He lähtivät kadulle ja rauhoittivat siellä kansalaisia.)

3. elatiivi, jonka pääte on -masta / -mästä

- kertoo, että tulee jostakin tekemästä jotakin ja/tai lopettaa jonkin tekemisen
He tulivat kadulta rauhoittamasta kansalaisia.
(He olivat olleet kadulla rauhoittamassa kansalaisia ja tulivat pois.)

4. adessiivi, jonka pääte on -malla / -mällä

- kertoo, minkä tekemisen avulla yritetään tehdä jotakin
Hallitsijat vastasivat tilanteeseen kiristämällä otettaan kansalaisista.
(Hallitsijat vastasivat eli reagoivat tilanteeseen sillä, että kiristivät otettaan kansalaisista.)

5. abessiivi, jonka pääte on -matta / -mättä

- kertoo, mitä tekemistä ilman asia tehtiin tai tapahtui
Hän teki paljon töitä rikastumatta.
(Hän teki paljon töitä mutta ei rikastunut.)

MA-infinitiivin muodostus:

he-muodosta otetaan -vat / -vät pois ja lisätään pääte:

taistella → *taistelevat* → *taistele-* → *taistelemassa* / *taistelemaan* / *taistelemasta* / *taistelemalla* / *taistelematta*

VA-partisiippi

- lopussa on -va/-vä
- muodostus: he-muodosta t-kirjain otetaan pois:
ylistää → *ylistävä*
- taipuu kuten -va tai -vä -loppuinen adjektiivi
- monikkomuodoissa lopun a tai ä katoaa i:n tieltä
- korvaa usein joka-lauseen eli kertoo, mitä joku tai jokin tekee
- *esim. laulava, syövä, ajatteleva, kiipeävä*

Ylistävä arvio = *arvio, joka ylistää eli kehuu paljon*

syntyvä aate = *aate, joka syntyy*

kuohuva kansa = *kansa, joka kuohuu eli on levotonta*

NUT-partisiippi

- pääte -nut /-nyt -neet (ja -lut /-lyt / -leet, -sut/-syt/-seet, -rut /-reet) ja passiivissa -ttu/-tty
- samaa muotoa käytetään perfektissä, pluskvamperfektissä ja imperfektin kielloissa
esim. hallinnut, ilmaissut, syntynyt, hallinneet, ilmaisseet, syntyneet
- kertoo, mitä joku on tehnyt tai millainen jokin on

1800-luvulla syntynyt aate = *aate, joka syntyi 1800-luvulla*

Kansalaisia rauhoittaneet tiedot = *tiedot, jotka rauhoittivat kansalaisia*

Liittoutuneet maat = *maat, jotka olivat liittoutuneet eli tehneet liiton eli sopimuksen keskenään*

Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty.

(Sanonta, joka tarkoittaa, että suunnitteleminen on niin tärkeää, että hyvä suunnitelma auttaa niin paljon, että suunnittelun jälkeen työstä on tehty jo puolet.)

- Nut-partisiipin taivutus:

sijamuoto	passiivi (ilmaista)	yksikkö (syntyä)	monikko (liittoutua ¹)
nominatiivi	ilmaistu	syntynyt	liittoutuneet
genetiivi	ilmaistun	syntyneen	liittoutuneiden
partitiivi	ilmaistua	syntynyttä	liittoutuneita
essiivi	ilmaistuna	syntyneenä	liittoutuneina
translatiivi	ilmaistuksi	syntyneeksi	liittoutuneiksi
inessiivi	ilmaistussa	syntyneessä	liittoutuneissa
elatiivi	ilmaistusta	syntyneestä	liittoutuneista
illatiivi	ilmaistuun	syntyneeseen	liittoutuneisiin
adessiivi	ilmaistulla	syntyneellä	liittoutuneilla
ablatiivi	ilmaistulta	syntyneeltä	liittoutuneilta
allatiivi	ilmaistulle	syntyneelle	liittoutuneille

¹liittoutua (verbityyppi 1) solmia liitto, eli tehdä sopimus yhteistyöstä jonkun tai jokin kanssa.

- passiivissa on astevaihtelu (tt → t)
- yksikön -nut-muodon tunnus on -nee, -lee, -see tai -ree kaikissa muodoissa paitsi nominatiivissa ja partitiivissa
- monikon tunnus on -ne(i), -le(i), -re(i) tai -se(i)

Agenttipartisiippi

- muodostetaan ottamalla he-muodosta -vat/-vät pois ja panemalla tilalle -ma /-mä
hallita → hallitsevat → hallitse → hallitsema
- käytetään genetiivin kanssa ja kertoo, mitä joku on tehnyt:
Maiden tekemä sopimus.
(Sopimus, jonka maat ovat tehneet.)

Maijan perustama yritys.
(Yritys, jonka Maija on perustanut.)

Kielioppitehtävät, luku 6

1. Täydennä lauseet sopivilla a-infinitiiveillä. Saat apua luvun 5 teksteistä.

1. Kuningas halusi _____ kansalaisia.
2. Alkoi _____ uusia aatteita.
3. Kansalaisten täytyi _____ kuningasta.
4. Ihmiset halusivat _____.
5. Monet alkoivat _____ uusia aatteita.

2. a. Muodosta verbeistä a-infinitiivin pitkiä muotoja kaikissa persoonamuodoissa

persoonamuoto	kiristää	hallita	ilmaista
y. 1. p.	kiristääkseni		
y. 2. p.			
y. 3. p.			
m. 1. p.		hallitaksemme	
m. 2. p.			
m. 3. p.			ilmaistakseen

b. Täydennä lauseet sopivilla taulukon muodoilla

1. Kuningas asetti uusia sääntöjä _____ otetta kansalaisista.
2. Haluatko kuninkaaksi _____ koko maata?
3. Kirjoitimme sanomalehteen _____ mielipiteemme.

3 a. Täydennä taulukko oikeilla ma-muodoilla

	syntyä	hallita	ilmaista
inessiivi	syntymässä		
elatiivi			
illatiivi			
adessiivi			juoksemalla
abessiivi		tulematta	

b. Täydennä lauseet oikeilla ma-infinitiivin muodoilla

1. 1700-luvulla teollisuus oli _____ (levitä, inessiivi) koko Eurooppaan.
2. Ihmiset alkoivat _____ (vaatia, illatiivi) enemmän oikeuksia.
3. Hallitsijat vastasivat tähän _____ (kiristää, adessiivi) otetta kansalaisista.
5. Hallitsijat vaativat ihmisiä muun muassa olemaan _____ (kokoontua, abessiivi) ja _____ (ilmasta, abessiivi) mielipidettään julkisesti.
6. Hallitsijat pelkäsivät, että kansalaiset ryhtyisivät _____ (kaataa, illatiivi) vanhaa hallintoa.
7. 1800-luvun ilmapiiriin oli _____ (vaikuttaa, inessiivi) ja siitä _____ (taistella, inessiivi) monia aatteita, muun muassa liberalismi, sosialismi, nationalismi ja konservatismi.

4. Täydennä va-partisiipeilla:

1. Kuningas, joka hallitsee, on *hallitseva kuningas* _____.
2. Asia, joka kannattaa¹, on _____.
3. Aate, joka syntyy, on _____.
4. Tieto, joka rauhoittaa, on _____.
5. Kansa, joka kokoontuu, on _____.
6. Ihminen, joka kunnioittaa toista on _____.
7. Arvio, joka ylistää on _____.
8. Ihminen, joka rikastuu, on _____.

¹Tässä yhteydessä: on järkevä, sopiva, hyvä.

5. Täydennä sopivilla va-muodoilla.

1. Älä arvostele _____ (hallita) kuningasta! (*partitiivi*)
2. Katso tuota _____ (kokoontua) kansaa. (*partitiivi*)
3. Haluaisin nyt saada _____ (rauhottaa) tietoa tilanteesta. (*partitiivi*)
4. Oletko varma, että tämä muuttuu _____ (kannattaa)? (*translatiivi*)
5. Älä naura minun juuri _____ (syntyä) ajatukselleni! (*allatiivi*)
6. Muista pitää yllä _____ (kunnioittaa) ilmapiiriä! (*partitiivi*)

6. Täydennä sopivilla nut-partisiipeilla. Huomaa, että partisiippi tulee samaan muotoon kuin sen jälkeen tuleva sana.

1. Valtakuntaa _____ (hallita) kuningas kuoli.
2. Suruaan _____ (ilmaista) kansalaiset täyttivät linnan pihan.
2. Vuoroaan _____ (odota) prinssi astui valtaan.
3. _____ (järkyttyä) kansalle kerrottiin uudesta hallitsijasta.
4. Kansalaisia _____ (yllättää) tieto levisi nopeasti.
5. Linnan ympärille _____ (kokoontua) ihmisiä rauhoiteltiin.
6. _____ (kuohua) kansa rauhoittuikin nopeasti.

7. Täydennä oikeilla nut-partisiippimuodoilla

1. Kuninkaalla, joka kuoli eilen, oli vain yksi poika.
Eilen _____ kuninkaalla oli vain yksi poika.
2. Kansalaiset, jotka kuulivat asiasta, olivat surullisia.
Asiasta _____ kansalaiset olivat surullisia.
3. Prinssistä, joka oli jäänyt ainoaksi perilliseksi, tuli kuningas.
Ainoaksi perilliseksi _____ prinssistä tuli kuningas.
4. Kansalaisille, jotka seisoivat linnan ulkopuolella, kerrottiin heti asiasta.
Linnan ulkopuolella _____ kansalaisille kerrottiin tilanteesta.
5. Kansalaiset, jotka saivat tiedon, olivat mietтелиitä.
Tiedon _____ kansalaiset olivat mietтелиitä.

8. Muuta agenttipartisiipit relatiivilauseiksi mallin mukaan.

Kuninkaan hallitsema maa: Maa, jota kuningas on hallinnut.

Ihmisten kannattama aate: _____

Annan perustama yritys: _____

1700-luvulla syntynyt aate: _____

Kuninkaan rauhoittamat kansalaiset: _____

Kansalaisten ylistämä päätös: _____

9. Muuta relatiivilauseet agenttipartisiipeiksi mallin mukaan.

Luu, jonka koira on kätkenyt: Koiran kätkemä luu.

Mielipide, jonka kansa on ilmaissut:

Päätös, jota kansa kunnioittaa:

Ote, jota kuningas kiristää:

Puhe, jonka kuningas piti:

Hallitsija, jonka kansa on kaatanut:
